

Кыргыз Республикасынын тышкы иштер министрлигинин алдындагы
К.Диканбаев атындагы Дипломатиялык академиясынын изденүүчүсү
Темирбекова Аселдин кандидаттык диссертациясына илимий жетекчисинин

ПИКИРИ

Темирбекова Асель саясат таануу адистиги боюнча кандидаттык диссертациясынын темасын жана илимий жетекчисин Кыргыз Республикасынын тышкы иштер министрлигинин алдындагы К.Диканбаев атындагы Дипломатиялык академиясына аспирантурага өткөн жылы - 2017-жылы бекиткен. Аталган жождун аспирантурасын 2020-жылы ийгиликтүү аяктаган. Аспирантурада окуп жүргөн кезинде кандидаттык минимумдарын тапшырган. Бир нече республикалык жана эл аралык илимий-теориялык жана практикалык конференцияларга, тегерек стол жана семинарларга катышып, ондон ашык илимий макалаларын жарыялаган.

Сунушталган диссертациянын темасы “Авторитардык башкаруу тоталитаризмден демократияга өтүү мезгилиндеги саясий процесстин мүнөзү катары (Кыргыз Республикасынын мисалында)”. Тема бүгүнкү күндө актуалдуу болуп эсептелет жана негиздүү тандалган. Постсоветтик республикалардагы саясий процесстердин анализи коомдук аң сезимде авторитардык тенденциялардын күчөп баратканын көрсөтүүдө. Борбордук Азиядагы постсоветтик республикалардын арасынан “демократия аралчасы” деп аталган Кыргызстанда да башкаруунун авторитардык элементтери кеңири орун алгандыгы тууралуу окумуштуу изилдөөчүлөр да, серепчи-аналитиктер да айтып келүүдө. Бул диссертацияда авторитардык башкаруунун элементтеринин Кыргыз Республикасындагы саясий процесстерге тийгизген таасири ар тараптуу изилдөөгө алынды. Изилдөөнүн жыйынтыктары Кыргызстандагы саясий режимдин чыныгы табиятын таанып билүүгө өбөлгөлөрдү түзөт. Кыргызстанда мамлекеттик башкаруунун оптималдуу моделин издөө процесси дагы деле уланып жатканын эске алсак, анда бул теманын актуалдуулугу дагы көбүрөөк айкын болот.

Диссертациялык иштин негизги максаты болуп советтик тоталитаризмден демократияга өтүү мезгилиндеги авторитардык режимдин элементтеринин заманбап Кыргызстандагы саясий процесстерге тийгизген таасирин аныктоо изилдөөнүн максаты болуп эсептелет. Ата мекендик саясий илимде кыргыз тилиндеги алгачкы изилдөөлөрдүн бири. Анда саясий модернизация процессинде авторитардык башкаруунун элементтеринин саясий процеске тийгизген таасири иликтенген.

Диссертациянын ар бир түзүмдүк бөлүгү негиздүү жыйынтыктар менен корутундуланган актуалдуу илимий изилдөө болуп саналат. Жыйынтыктар системалаштырылган, иштин мазмунуна туура келген корутунду түрүндөгү сунуштар жана маалыматтар илимий бүтүндүккө бириктирилген. Диссертант тарабынан алынган жаңы илимий натыйжалар ишенимдүү, даана жана саясат таануу түзүлүш проблематикасын мындан ары иликтөө үчүн маанилүү концептчалдык-методологиялык мааниге ээ болуп, анын теориялык изилдөө негиздерин кеңейтүүгө мүмкүндүк түзөт. Ошондой эле, саясий түзүлүштүн өзгөрүү мазмуну жана социалдык негиздери жөнүндөгү саясат таануу билимдеринин тереңдешин камсыз кылат. Диссертацияда изилденүүчү маселе боюнча бир катар жаңы натыйжалар жана жоболор, ички биримдик камтылган, бул автордун саясат таануу илимине киргизген жеке салымы жөнүндө маалымдайт.

Темирбекова Аселдин “Авторитардык башкаруу тоталитаризмден демократияга өтүү мезгилиндеги саясий процесстин мүнөзү катары (Кыргыз Республикасынын мисалында) деген темадагы диссертациясынын жоболору заманбап комплекстүү изилдөө болуп саналат. Диссертациялык изилдөөнүн жыйынтыктары, илимий айлампага киргизилген эмпирикалык маалыматтар мамлекеттик бийлик органдары тарабынан пайдаланылышы мүмкүн. Эгемен Кыргызстандын соңку жаңы саясий тарыхын жазууда, ошондой эле илимий-изилдөө мекемелеринин ишмердигинде, политология сабагын жана атайын курстар менен атайын семинарларды даярдоодо жана өтүүдө, мамлекеттик

кызматкерлерди кесиптик кайра даярдоодо диссертациялык иликтөөлөрдүн жыйынтыктарын пайдалануу максатка ылайык келет.

Диссертацияда саясий модернизация процессинде авторитардык башкаруунун элементтеринин саясий процеске тийгизген таасири иликтенген; “демократия аралчасы” деп аталган эгемен Кыргызстанда башкаруунун авторитардык элементтери эгемендиктин алгачкы күндөрүнөн баштап эле орной баштаганы аныкталган; мамлекеттик башкаруунун парламенттик формасына карай багыт алышы өлкөдөгү авторитардык режимди алсыратуу жана демократиялык институттар менен механизмдерди бекемдөө маанисинде изилденди; стабилдүүлүк менен ынтымакка терс таасир берүүчү авторитардык башкаруунун көйгөйлүү жактары иликтенген. Анын жыйынтыктары боюнча 11 макала илимий журналдарда жарыяланган.

Темирбекова Асель сунуштаган “Авторитардык башкаруу тоталитаризмден демократияга өтүү мезгилиндеги саясий процесстин мүнөзү катары (Кыргыз Республикасынын мисалында)” аттуу кандидаттык диссертациясы, анын теориялык жана тажрыйбалык изилдөөсүнүн деңгээли Кыргыз Республикасынын Жогорку Аттестациялык комиссиянын талаптарына жооп берет жана бул илимий иш 23.00.02–саясий институттар, процесстер жана технологиялар адистигинин паспортуна толугу менен жооп берет.

Илимий жетекчи,
тарых илимдеринин доктору,
профессор

17.05.2021

А.А. Акунов

